

*Горбунова Олена,
аспірант кафедри цивільно-правових
дисциплін НАВС
Науковий керівник: Мироненко Валентина,
кандидат юридичних наук, доцент, завідувач
кафедри цивільно-правових дисциплін НАВС*

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОХОДЖЕННЯ ДИТИНИ ЗА СІМЕЙНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Визначення походження дитини, встановлення батьківства (материнства) має дуже велике значення. По-перше, шляхом встановлення батьківства реалізується важливе право дітей знати своїх батьків, що в свою чергу є реальною гарантією, яка визначає рівність дітей у нашому суспільстві (відповідно до ст. 52 Конституції України діти рівні у своїх правах незалежно від того, народжені вони в шлюбі чи поза ним) [1]. І по-друге, мова йде не тільки про запис осіб як матері та батька дитини, а про покладення на них складного комплексу батьківських прав та обов'язків, передбачених чинним законодавством, в т.ч. заходів відповідальності за невиконання чи неналежне виконання таких обов'язків.

Походження дітей юридично оформляється шляхом реєстрації народження в державних органах реєстрації актів цивільного стану. А саме визначення походження дитини можливе: від матері та батька, які перебувають у шлюбі між собою; від батька, матері при застосуванні допоміжних репродуктивних технологій; від батька у разі повторної реєстрації шлюбу з матір'ю дитини; від батьків, які не перебувають у шлюбі між собою (в цьому випадку походження дитини може бути встановлено за заявою матері та батька дитини, за заявою чоловіка, який вважає себе батьком дитини та за рішенням суду). Таким чином, основою правових відносин між дитиною і її батьками, є походження дитини від даних матері та батька, засвідчене державним органом реєстрації актів цивільного стану у порядку, встановленому законом.

Відповідно до ч.1 ст.122 СК України, дитина, яка зачата і (або) народжена в шлюбі, вважається такою, що походить від подружжя. В цьому випадку походження дитини від подружжя визначається на підставі свідоцтва про шлюб та довідки медичного закладу про народження дружиною дитини. Такий порядок визначення походження дитини цілком відповідає і законодавству, і моральним засадам суспільства. Реєстрація шлюбу створює так звану «презумпцію батьківства», тобто припущення, що всі діти, народжені дружиною, є дітьми її чоловіка [2, с. 121]. Презумпція, тобто положення, що не потребує доказів, відоме ще з римського права, за

яким визначалось, що «батько – це той, на кого вказує шлюб [3, с. 98]. О. Пергамент підкреслювала, що «саме з метою охорони інтересів дітей, встановлено законне припущення (презумпція) батьківства чоловіка, який перебуває в зареєстрованому шлюбі з матір'ю дитини. Ця норма повністю відповідає реальному життю, оскільки, за одиничними випадками, фактичним батьком завжди є чоловік матері. Зрозуміло, законне припущення про батька дитини не може бути встановлено, якщо батьки не перебувають у шлюбі між собою» [4, с. 34]. На цьому свого часу наголошували і О. Пушкін, В. Маслов, З. Підпригора. Зокрема, вони зазначали, «посвідчення походження дитини від осіб, що перебувають у зареєстрованому шлюбі, їх записом про шлюб, цілком природньо. Закон надає самому запису про шлюб значення достатнього і безспірного доказу походження дитини від зазначених в ньому батьків, звільняючи, зокрема, матір від надання в підтвердження цього факту будь-яких інших доказів. Тому при реєстрації народження дитини, не вимагається згоди матері на запис в якості батька дитини чоловіка матері, так як свідоцтво про шлюб завчасно вирішує і це питання» [5, с. 120]. Підставою цієї презумпції, писала Л. Ванеєва, є висока ступінь вірогідності значення запису про шлюб батьків як свідоцтва походження дитини від чоловіка матері. В цьому випадку призначення презумпції полягає у закріпленні способу встановлення факту походження дитини [6, с.95]. П. Недбайло зазначав, що «презумпції так би мовити оберігають від довільних дій і ставлять того, хто застосовує і здійснює право, в певні формальні рамки» [7, с. 46]. Разом з тим, така презумпція може бути спростована, якщо чоловік доведе, що він не є батьком дитини, яка народилася у його дружини. В. Шахматов підкреслював: «ведучи мову про батька, зазвичай мають на увазі чоловіка, завдяки якому дитина народилася». У цьому, на його думку, полягає сенс біологічного батьківства. Інший сенс вкладається в поняття соціального батьківства: воно характеризується існуванням обов'язків батька перед дитиною, а точніше існування взаємних прав та обов'язків [8, с. 122].

Такими ж мотивами (припущення батьківства) керується законодавець і тоді, коли мова йде про встановлення походження дитини, яка народилася до спливу десяти місяців після припинення шлюбу або визнання його недійсним. Тобто, і в таких випадках вважається, що народжена дитина походить від подружжя, і вони записуються в якості її батьків незалежно від наявності розірваного між ними шлюбу, або від наявності рішення суду про визнання шлюбу недійсним з будь-якої із підстав, визначених законом. Подружжя, а також жінка та чоловік, шлюб між якими припинено, у разі народження дитини до спливу десяти місяців після припинення їх шлюбу, мають право подати до державного органу реєстрації актів цивільного стану спільну заяву про невизнання чоловіка (колишнього

чоловіка) батьком дитини. Така вимога може бути задоволена лише у разі подання іншою особою та матір'ю дитини заяви про визнання батьківства. Якщо дитина народилася до спливу десяти місяців від дня припинення шлюбу внаслідок смерті чоловіка, походження дитини від батька може бути визначене за спільною заявою матері та чоловіка, який вважає себе батьком дитини. Разом з тим, у відповідності зі ст. 124 СК України, якщо дитина народилася до спливу десяти місяців від дня припинення шлюбу або визнання шлюбу недійсним, але після реєстрації повторного шлюбу її матері з іншою особою, вважається, що батьком дитини є чоловік її матері у повторному шлюбі. Батьківство попереднього чоловіка може бути визначене на підставі його спільної заяви з чоловіком у повторному шлюбі або за рішенням суду.

Відповідно до ст. 123 СК України, у разі народження дружиною дитини, зачатої в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій, здійснених за письмовою згодою її чоловіка, він записується батьком дитини. У разі перенесення в організм іншої жінки ембріона людини, зачатого подружжям в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій, батьками дитини є подружжя. Подружжя визнається батьками дитини, народженої дружиною після перенесення в її організм ембріона людини, зачатого її чоловіком та іншою жінкою в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій. Такі відносно прості правила встановлення кровного походження дітей, народжених у шлюбі. Більш складні правила констатації кровного походження дітей встановлені для тих випадків, коли дитини народилася поза шлюбом, тобто для встановлення походження таких дітей необхідне встановлення батьківства.

Як зазначається у ч.1 ст.125 СК України, у разі відсутності між батьками дитини зареєстрованого шлюбу, походження дитини від матері визначається на підставі документа закладу охорони здоров'я про народження нею дитини. Тобто правові відносини між дитиною та її матір'ю виникають в силу факту кровного споріднення з нею. Що стосується батька дитини, то походження дитини від нього визначається або за заявою матері та батька дитини, або ж за заявою чоловіка, який вважає себе батьком дитини або ж за рішенням суду (добровільне та судове встановлення батьківства). Тобто, у випадках, коли шлюб між батьками дитини не зареєстровано, не може діяти презумпція батьківства певного чоловіка.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Чечот Д.М. Брак, семья, закон. Ленинград : Изд-во Ленингр. ун-та. 1984. 208 с.

3. Підпригора О.А. Основи римського приватного права: підручник для студентів юрид.вузів та факультетів. Київ : Вентурі. 1997. 336 с.

4. Пергамент А. Установление отцовства в судебном порядке. *Социалистическая законность*. 1971. № 7. С. 34–38.

5. Маслов В.Ф., Подопригора З.А., Пушкин А.А. Действующее законодательство о браке и семье. Харьков : Вища школа. 1974. 200 с.

6. Ванеева Л. О вероятности в гражданском судопроизводстве. *Правоведение*. 1969. № 2. С. 90-97.

7. Недбайло П.Е. Система юридических гарантий применения советских правовых норм. *Правоведение*. 1971. № 3. С. 44–53.

8. Шахматов В.П. Законодательство о браке и семье (Практика применения, некоторые вопросы теории). Томск : Изд-во Томск. ун-та. 1981. 210 с.

УДК 349.24 (477)

***Жулківська Оксана,
студентка ННІ №1 НАВС
Науковий керівник: Полішко Наталія,
старший викладач кафедри цивільно-
правових дисциплін НАВС***

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ОСІБ ЗІ ЗНИЖЕНОЮ ПРАЦЕЗДАТНІСТЮ В УКРАЇНІ В СВІТЛІ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ТА ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

В основі політики соціальної держави, якою згідно з Конституцією є Україна, лежить створення умов, які б забезпечували гідне життя і вільний розвиток усіх громадян. В умовах реформування трудового законодавства, у світлі змін економічного і соціального життя нашої держави, які зумовили посилення дискримінаційних тенденцій, актуальним є питання регулювання праці осіб, які не можуть на рівних конкурувати з іншими працівниками на ринку праці.

У зв'язку з цим нагальною є потреба проаналізувати те, які саме чинники обумовлюють особливості правового регулювання праці такої категорії працівників, як особи зі зниженою працездатністю.

До категорії осіб зі зниженою працездатністю, що потребують особливого правового регулювання, відносять осіб, які за медичним висновком потребують надання їм легшої роботи, та інвалідів.

У національному законодавстві недоцільно оперувати такими термінами, як «інваліди», «особи з обмеженими фізичними і розумовими можливостями», «особи з обмеженою працездатністю», для означення осіб зі стійким розладом функцій організму, зумовленими захворюванням, травмою (її наслідками) або